

2007-12-12

För kännedom:
Kommunfullmäktige
Kommunstyrelsen
Vård- och omsorgsnämnden

Granskning av omsorgstygnd och bemanning

På uppdrag av Lunds kommuns revisorer har Öhrlings PricewaterhouseCoopers genomfört en mätning av omsorgstygnd och bemanning inom fem enheter i äldreomsorgen, se bifogad bilaga.

I rapporten konstateras bl a:

- I Lunds kommun finns ambitionen att bedriva en äldreomsorg med hög bemanning, ambitionsnivå och kvalitet.
- Inom de båda särskilda boendena som mätts finns goda möjligheter att bedriva verksamhet med hög kvalitet då det finns cirka 9,5 fler årsarbetare än vad vår modell visar på behov av för att uppnå en skälig nivå på omsorgerna. Det förekommer relativt kraftiga variationer i omsorgstygnd och bemanning mellan olika avdelningar vilket framgår av de redovisade tabellerna.
- Inom hemvården (hemtjänst och hemsjukvård) är personalresurserna mer knappa. Det finns cirka 6,5 årsarbetare färre än vad vår modell visar behov av för att uppnå en skälig nivå på insatserna.
- Vid av oss tidigare genomförda mätningar har vi inte sett något direkt samband mellan hög bemanning och hög kvalitet. För att uppnå hög kvalitet krävs tydliga mål och riktlinjer, god styrning och ledning, en effektiv organisation samt ett väl fungerande samarbete.

Enligt vår bedömning är det av stor vikt att mätningar av omsorgstygnden genomförs regelbundet och att bemanningen anpassas efter den aktuella omsorgstygnden i respektive arbetsgrupp.

FÖR LUNDS KOMMUNS REVISORER

Lars Larsson
Ordförande

Öhrlings

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Revisionsrapport*

Granskning av omsorgstyngd och bemanning inom äldreomsorgen

Lunds kommun

12 december 2007

Jard Larsson

Eva Lidmark

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning.....	3
2	Bakgrund, syfte och metod	3
3	Sammanställning	6
4	Bedömning.....	12

1 Sammanfattning

I Lunds kommun finns ambitionen att bedriva en äldreomsorg med hög bemanning, ambitionsnivå och kvalitet. Vi har granskat omsorgstyngden och kopplat denna till behov av bemanning vid fem enheter inom kommunen. Vi kan konstatera följande:

Inom de båda särskilda boendena som granskats finns goda möjligheter att bedriva verksamhet med hög kvalitet då det finns cirka 9,5 fler årsarbetare än vad vår modell visar på behov av för att uppnå en skälig nivå på omsorgerna. Det förekommer relativt kraftiga variationer i omsorgstyngd och bemanning mellan olika avdelningar.

Inom hemvården (hemtjänst och hemsjukvård) är personalresurserna mer knappa. Det finns cirka 6,5 årsarbetare färre än vad vår modell visar behov av för att uppnå en skälig nivå på insatserna.

Vid av oss tidigare genomförda mätningar har vi inte sett något direkt samband mellan hög bemanning och hög kvalitet. För att uppnå hög kvalitet krävs även tydliga mål och riktlinjer, god styrning och ledning, en effektiv organisation samt ett väl fungerande samarbete.

Det är av stor vikt att mätningar av omsorgstyngden genomförs regelbundet och att bemanningen anpassas efter den aktuella omsorgstyngden i respektive arbetsgrupp.

2 Bakgrund, syfte och metod

Revisorerna i Lunds kommun har givit Komrev i uppdrag att mäta aktuell omsorgstyngd inom fem enheter i äldreomsorgen och ställa denna i relation till behov av bemanning.

Omsorgstyngd och bemanning är två faktorer som måste matcha varandra inom kommunens äldreomsorg. Tidigare har det främst funnits system som beskriver omsorgstyngden och hur denna förändras över tiden. Problemet har i många kommuner varit att relatera omsorgstyngden till vilken bemanning som behövs. I Lunds kommun finns system för koppling mellan omsorgstyngd och bemanning.

Den här använda modellen är, för ett antal år sedan, utvecklad i Gällivare kommun där man inte bara ville mäta omsorgstyngden utan även koppla denna till behov av personal för att lösa uppgiften. Efter omfattande tidsstudier vid särskilda boenden fastslogs följande arbetstidsfördelning:

- Matning cirka 40 % av arbetstiden
- ADL cirka 30 % av arbetstiden
- Planering cirka 20 % av arbetstiden
- Städning cirka 10 % av arbetstiden

På samma sätt gjordes tidsstudier inom hemtjänsten/ hemvården. Samtidigt med tidsstudierna gjordes studier av hur omvårdnadsbehovet såg ut. Omvårdnadsbehovet arrangerades i ett antal nivåer och poängsattes.

Omsorgstygnden mäts i 5 nivåer för särskilt boenden och 5 nivåer för hemvården. Hemvården omfattar hemtjänst och hemsjukvård.

För särskilt boende gäller följande 5 nivåer:

- 10 poäng hjälp med all ADL (aktiviteter i dagligt liv) och matning varje dag eller mycket omfattande tillsynsbehov
- 8 poäng hjälp med all ADL och delvis/viss hjälp med matning varje dag eller omfattande tillsynsbehov
- 6 poäng hjälp med all ADL (men äter själv)
- 3 poäng hjälp med viss ADL (klarar viss ADL)
- 1 poäng klarar all ADL själv (enbart hjälp med dusch, tvätt eller städ)

För hemvården (hemtjänst och hemsjukvård) gäller följande 5 nivåer:

- 12 poäng insatser (minst 30 min/gång) 3 ggr/dag eller mer alla veckans dagar
- 8 poäng insatser (minst 30 min/gång) alla veckans dagar 1-2 ggr/dag
- 4 poäng insatser vissa vardagar (ej helg) eller många och korta tillsyner
- 2 poäng bara serviceinsatser t ex städ, tvätt, inköp
- 1 poäng städning eller dusch

Hänsyn har även tagits till behov av dubbelbemanning inom hemtjänsten.

Tillsammans med berörda enhetschefer och personal från varje avdelning/ hemvårdsgrupp har undertecknade gått igenom samtliga omsorgstagares vård- och omsorgsnivå. Mätningarna har genomförts under oktober och november 2007.

För att få en uppfattning om vilken personaldimensionering som behövs för att kunna genomföra hjälpinsatserna måste man veta hur många omsorgstygnds-poäng som en heltidsanställd klarar av. När modellen togs fram gjordes tidsstudier av detta. Denna studie visar att i de flesta fall motsvarar en heltidstjänst 10-11 omsorgstygnds-poäng. 10-11 har därför använts som riktvärde. Riktvärdet kan behöva justeras beroende på bland annat lokalernas utformning och antalet dementa på boendet.

För att få fram personalbehovet på en avdelning divideras den samlade omsorgspoängen med relevant personalriktvärde. På motsvarande sätt har omsorgstygnd och riktvärden tagits fram för att bedöma personalbehovet inom hemtjänsten.

Efter genomgång av samtliga brukares omsorgstygnd har den totala omsorgstyngden ställts i relation till följande riktvärden för bemanning i Lunds kommun:

- 9 för demensvård
- 10 för särskilda boenden
- 20-27 * för hemvård (hemtjänst och hemsjukvård)

* beroende på lokala faktorer såsom bl a restider och antalet korta hälso- och sjukvårdsinsatser (HSL).

I riktvärdena ingår tid för bland annat larm, administrativ tid och sammanträdestid.

En brukare som har 10 omsorgspoäng (högsta nivå) och bor på demensavdelning ger $10/9 = 1,1$ årsarbetare. En brukare som har 10 poäng (högsta nivå) och bor på vanligt särskilt boende ger $10/10 = 1,0$ årsarbetare. En hemvårdsmottagare som har 12 omsorgspoäng (högsta nivå) ger $12/25,5 = 0,47$ årsarbetare.

Undertecknad och berörda chefer har härfter gått igenom den nuvarande bemanningen omräknad till årsarbetare. All omsorgspersonal (exklusive dagverksamhet) som arbetar veckans alla dagar (måndag-söndag) mellan kl 7 00 och 21 00 ingår. Kökspersonal, sjukvårdspersonal och chefer ingår ej i antalet årsarbetare.

”Komrevmodellen” används idag i ett stort antal kommuner för att dimensionera personalresurserna på ett ändamålsenligt och effektivt sätt samt för att upprätthålla en så rättvis arbetsfördelning/ arbetsbelastning som möjligt mellan olika enheter och arbetsgrupper.

Rapporten är avstämd med vård- och omsorgschefen 4/12 2007.

3 Sammanställning

Särskilda boenden	Omsorgs- poäng	Riktvärde för bemanning	Nuvarande bemanning i antal årsarbetare	Behov av bemanning i antal årsarbetare enligt modellen	Avvikelse i antal årsarbetare
Fästan i Södra Sandby	353	9 och 10	40,65	37,65	+3,00
Fäladshöjden i Lund	335	9 och 10	42,02	35,46	+6,56
Totalt särskilda boenden					+9,56
Hemvård					
Dalby	497	25	16,86	19,88	-3,02
Klostergården/ Järnåkra	890	26	34,00	34,23	-0,23
Nöbbelöv/ Gunnesbo	848	26	29,40	32,62	-3,22
Totalt hemvården					-6,47
Totalt äldreomsorgen					+3,09

Särskilt boende: Fästan i Södra Sandby

Antal omsorgs- tagare i respektive nivå (poäng)	A 1 demens	A 2 demens	B 1 demens	B 2 demens	C 1	C 2	C 3
10	2	4	4	0	1	1	3
8	2	1	2	3	0	0	1
6	2	1	1	4	4	2	5
3	0	0	0	0	2	2	1
1	0	0	0	0	0	2	0
Total omsorgspoäng	48	54	62	48	40	30	71
Antal boende	6	6	7	7	7	7	10
Genomsnittlig omsorgstyngd	8,00	9,00	8,86	6,86	5,71	4,29	7,10
Nuvarande bemanning	5,71	5,58	6,04	6,00	5,18	5,24	6,90
Riktvärde/ deltal	9	9	9	9	10	10	10
Behov av bemanning *	5,33	6,00	6,89	5,33	4,00	3,00	7,10
Avvikelse i antal årsarbetare	+0,38	-0,42	-0,85	+0,67	+1,18	+2,24	-0,20
Totalt	+3,00						

* enligt mätmodellen

Särskilt boende: Fäladshöjden i Lund

Antal omsorgs- tagare i respektive nivå (poäng)	Avd A 1 demens	Avd B 1 demens	Avd A 2 demens	Avd B 2	Avd A 3	Avd B 3
10	4	2	4	1	2	2
8	3	2	1	2	2	2
6	0	2	1	5	1	3
3	0	2	1	0	0	1
1	1	0	1	0	3	0
Total omsorgspoäng	65	54	58	56	45	57
Antal boende	8	8	8	8	8	8
Genomsnittlig omsorgstyngd	8,13	6,75	7,25	7,00	5,63	7,13
Nuvarande bemanning	7,09	7,08	7,09	6,86	6,86	7,04
Riktvärde/ deltal	9	9	9	10	10	10
Behov av bemanning *	7,22	6,00	6,44	5,60	4,50	5,70
Avvikelse i antal årsarbetare	-0,13	+1,08	+0,65	+1,26	+2,36	+1,34
Totalt	+6,56					

* enligt mätmodellen

Hemvård: Dalby

(= dubblerad bemanning)

Antal hemvårdsmottagare i respektive nivå (poäng)	Väster och Öster
(12+12)	3
(12+8)	1
(12+6)	2
12	11
(8+2)	1
8	18
(6)	6
4	4
(3)	2
2	3
1	19
Total omsorgspoäng	497
Antal hemvårdstagare	70
Genomsnittlig omsorgstyngd	7,10
Nuvarande bemanning	16,86
Riktvärde/ deltal	25
Behov av bemanning *	19,88
Avvikelse i antal årsarbetare	-3,02

* enligt mätmodellen

Hemvård: Klostergården och Järnåkra i Lund

(= dubblerad bemanning)

Antal hemvårdsmottagare i respektive nivå (poäng)	Klostergården och Järnåkra
(12+12)	2
12	29
8	45
4	15
(2+2)	3
2	21
1	20
Total omsorgspoäng	890
Antal hemvårdstagare	135
Genomsnittlig omsorgstyngd	6,59
Nuvarande bemanning	34,0
Riktvärde/ deltal	26
Behov av bemanning *	34,23
Avvikelse i antal årsarbetare	-0,23

* enligt mätmodellen

Hemvård: Nöbbelöv och Gunnesbo i Lund

(= dubblerad bemanning)

Antal hemvårdsmottagare i respektive nivå (poäng)	Nöbbelöv och Gunnesbo
(12+12)	3
12	33
8	37
4	12
2	8
1	20
Total omsorgspoäng	848
Antal hemvårdstagare	113
Genomsnittlig omsorgstyngd	7,51
Nuvarande bemanning	29,40
Riktvärde/ deltal	26
Behov av bemanning *	32,62
Avvikelse i antal årsarbetare	-3,22

* enligt mätmodellen

4 Bedömning

Bemanning

I Lunds kommun finns ambitionen att bedriva en äldreomsorg med hög bemanning, ambitionsnivå och kvalitet.

Inom de båda särskilda boendena som mätts finns goda möjligheter att bedriva verksamhet med hög kvalitet då det finns cirka 9,5 fler årsarbetare än vad vår modell visar på behov av för att uppnå en skälig nivå på omsorgerna. Det förekommer relativt kraftiga variationer i omsorgstyngd och bemanning mellan olika avdelningar vilket framgår av de redovisade tabellerna.

Inom hemvården (hemtjänst och hemsjukvård) är personalresurserna mer knappa. Det finns cirka 6,5 årsarbetare färre än vad vår modell visar behov av för att uppnå en skälig nivå på insatserna. Hemvården utför mycket hälso- och sjukvårdsinsatser (HSL) med bl a mediciner på bestämda tider vilket försvårar planeringen av personalresursernas nyttjande.

Vid av oss tidigare genomförda mätningar har vi inte sett något direkt samband mellan hög bemanning och hög kvalitet. För att uppnå hög kvalitet krävs även tydliga mål och riktlinjer, god styrning och ledning, en effektiv organisation samt ett väl fungerande samarbete.

Regelbundna mätningar och flexibla personalresurser

Det är av stor vikt att mätningar av omsorgstyngden genomförs regelbundet och att bemanningen anpassas efter den aktuella omsorgstyngden i respektive arbetsgrupp.

Avdelningar för icke dementa

Vid samtliga avdelningar, i de båda särskilda boenden som granskats, finns i varierande omfattning dementa vårdtagare. För att bedriva en bra omsorgsmiljö för icke dementa äldre bör övervägas att några avdelningar blir förbehållna denna brukargrupp.